

8. ďaleká cesta k určenému miestu
9. boj/ ťažká úloha
10. označenie hrdinskej postavy
11. víťazstvo/ riešenie problému
12. náprava škody alebo likvidácia nedostatku
13. návrat
14. prenasledovanie
15. záchrana
16. (nespoznaný) príchod
17. neoprávnené nároky falošnej hrdinskej postavy
18. spoznanie pravej hrdinskej postavy
19. odhalenie falošnej hrdinskej postavy
20. premena pravej hrdinskej postavy
21. potrestanie falošnej hrdinskej postavy
22. odmena (svadba a korunovácia)

Takúto štruktúru majú podľa môjho vedomia nielen ruské rozprávky, ale aj rozprávky z iných krajín, a tiež hrdinské mýty.

Rozprávková podoba poviedky z TAT

Na improvizované poviedky nemôžeme klást' tie isté nároky ako na tradíciu vycibrené ľudové rozprávky. Rozprávkovú podobu poviedky z TAT poznať samozrejme podľa toho, že sa táto poviedka dá kódovať podľa Proppa. Pritom kladieme minimálne požiadavky: v poviedke rozprávkovej podoby sa musia vyskytovať najmenej tri Proppove funkcie, pričom dve sme určili – „poškodenie/nedostatok“ (č. 1) a „ďaleká cesta“ (č. 8). Bez prvej funkcie sa nezaobíde žiadna poviedka, ak má mať dej a dramatický spád. Druhá je typická pre rozprávku. Aj v mýtoch iných druhov sa síce vyskytujú putovania, no bez kvality samoty a bez dimenzie vzdialenosti.

Pracovná hypotéza

Podľa psychológie v tradícii C. G. Junga opisuje rozprávka psychický vývoj individua vo veku dospievania. Ide v nej o odpútanie sa od rodičov a vyriešenie vzťahu k nim, o schopnosť výkonu, o erotiku, o problematiku identity, zaistenie existencie a založenie rodiny.

Z toho vyvodzujeme, že pre mladých dospelých je rozprávka aktuálnejšia ako iné typy mýtov, čo by sa malo ukázať aj pri analýze poviedok z TAT. Staršie testované osoby by mali byť rozprávať viac rozprávkových poviedok alebo by ich rozprávkové poviedky mali mať bližšie ku klasickej rozprávkovej štruktúre ako poviedky mladších probandov.

Výsledky

Kvantitatívna stránka

Po „precedenci“ poviedok z TAT cez sito Proppovej štruktúry rozprávky mi ostalo 64 poviedok (5% celej vzorky) s rozprávkovou podobou. Produktivita rozprávkových poviedok jednotlivých vekových skupín nezodpovedá však tomuto priemeru: čím sú testované osoby staršie, tým častejšie rozprávajú poviedky rozprávkovej podoby. Najlepší rozprávači sú 27- až 28-roční, ďalšia špička je medzi 16- až 18-ročnými. Z poviedok 10- až 15-ročných majú len 3% rozprávkovú podobu.

Kvalitatívna stránka

Všetkých 64 rozprávkových poviedok som rozdelila na deväť skupín (A–I), so zámerom naznačiť poradím v abecede mieru rozprávkovosti. Poviedky skupiny A sú najbližšie ku klasickej štruktúre, v skupine I sú najvzdialenejšie. Pri triedení som postupovala z dvoch koncov: najprv som vyčlenila poviedky s odchýlkami a zostávajúce poviedky som triedila podľa počtu znakov klasickej rozprávkovej štruktúry.

Odchýlky:

V klasickej rozprávke je hľadaná postava buď niekto cudzí, alebo manžel, resp. manželka hrdinskej postavy. V poviedkach typu G a H je to však niekto blízko príbuzný, t. j. brat, sestra, otec, matka, syn alebo dcéra hrdinskej postavy. V skupine G sú tie „lepšie“ z týchto poviedok, lebo obsahujú jednu z funkcií preverenia identity (č. 18–21). Ide v nich o životnú múdrosť, že blízke vzťahy môžeme udržiavať len s ľuďmi, ktorí nie sú falošní.

V skupine I som zoskupila poviedky s najmenej dvoma inými odchýlkami. Najčastejšia z nich je delegovanie ďalekej cesty a prípadne aj návratu domov v tom zmysle, že pred týmito funkciami (č. 8 a 13) prevezme hlavnú rolu iná postava v poviedke.

Znaky klasickej štruktúry:

Ďalej som vytriedila poviedky bez funkcie „boj/ťažká úloha“ (č. 9). Keď sa v nich nevyskytovala ani postava škodcu, dostali sa do skupiny F, ináč do skupiny E.

Z ostávajúcich poviedok som vybrala také, v ktorých sa nevyskytuje motív partnerstva vo funkcii „likvidácia nedostatku“ (č. 12) alebo vo funkcii „odmena“, t. j. svadba, založenie alebo obnovenie partnerstva (č. 22). Vo všetkých týchto poviedkach sa nachádza postava škodcu. Keď je táto rola tradične obsadená (napríklad drak, netvor, zloduch, otec hľadanej postavy), zadelila som ich do skupiny C. Nezvyčajní škodcovia (napríklad matka, priateľ, neurčitý čaro) sa ocitli v skupine D.